

Şakada bir ölçü var mıdır?

İstanbul'dan okuyucumuz: "Şakada bir ölçü var mıdır? Varsa nedir?"

ŞAKANIN İFRAT VE TEFRİT HALİ

Şakada bir ölçü vardır elbette. Esasen ölçüsüz davranışımız yoktur. Her davranışta ifrat, tefrit ve itidal dereceleri olduğu gibi, şakanın da ifratı, tefriti ve mutedili vardır. Bu derecelerden ilk ikisi aşırılık ve abartı ifade eder ve tasvip edilmez. İtidal ise sünnet olandır.

Şakada da ifrat ve tefrit yasaklanmıştır. İtidal hali ise sünnettir.

Şakanın ifrat haline, yani şakada aşırılığa "eşek şakası" derler. Ki caiz değildir. Çünkü böyle şaka, merhum Zübeyir Ağabeyin ifadesiyle "muhabbetin sonudur, adavetin başlangıcıdır."

Muhabbeti yiyip bitiren, adaveti başlatan ölçüsüz şaka, pusulasız gemi gibidir. Nerede duracağı, kime zarar vereceği, kime dokunacağı kestirilmez. İnsanları taciz eder, rahatsızlık verir. Şaka kılıfıyla başkalarını küçük düşürmek, alay etmek, hafife almak Kur'ân'ın ifadesiyle "kaş göz işaretiyle eğlenip ayıplamak" insanı Kur'ân'ın "Veyl olsun" dediği sınıfa sokar.¹ Her şeyi şaka ile sulandırmak, en ciddî şeyleri bile ciddiyetsiz kılar. Bu davranışlar Allah'ın rahmetini değil, gazabını celb eder.

Şakanın tefrit hali de, gülümsemeye bile geçit vermeyen hep somurtkanlık ve hep asık suratlılık halidir. Bu da makbul değildir.

ŞAKANIN SÜNNET HALİ

Şakanın sünnet olan itidal haline gelince: Bu dereceye en güzel örnek, her konuda mutlak rehberimiz olan Fahr-i Kâinât Efendimiz'dir (asm).

Peygamber Efendimiz'in (asm) şakası insanlara huzur vericiydi, gönlü hoş tutucuydu. O (asm) hiçbir zaman şakayla da olsa insanları gücendirmezdi, kırmazdı, küçümsemezdi, küçük düşürmezdi. O (asm) şaka yaparken insanları hem sevindirir, hem de eğitir, hem onurlandırır. O'nun (asm) şakası iltifattan ibâretti.

O'nun (asm) şakasına muhatap olan herkes kendisine değer verildiğini hisseder ve bundan büyük bir haz duyardı.

YAŞLI KADINLAR CENNETE GİREMEZLER

Bir gün bir yaşlı kadın Peygamber Efendimiz'e (asm) gelerek:

“Yâ Resûlallah! Cennet'e girmem için bana duâ et.” dedi.

Efendimiz (asm):

“Teyze! Yaşlı kadınlar Cennet'e giremezler!” diye takıldı.

Kadın ağlamaya başlayınca, Peygamber Efendimiz (asm):

“Teyzeciğim! Cennet'e yaşlı olarak giremeyeceksin demek istedim. Allah sizin için, “Biz onları yepyeni bir yaratılışla yarattık da, eşlerine sevgi ile düşkün hep aynı yaşta genç kızlar yaptık!”² buyurmuştur.” dedi.³

ALLAH KATINDA DEĞERİN YÜKSEKTİR

Kırda oturanlardan Zahir adında bir adam vardı. Çirkin yüzlüydü. Fakat Peygamber Efendimiz (asm) onu çok severdi. Onunla hediyeleşirdi.

Bir gün Zahir pazarda eşya satarken, Peygamber Efendimiz (asm) sessizce yaklaşp sırtından onu sımsıkı kucakladı. Önce, “Sen kimsin? Beni bırak!” diye bağırın Zâhir, kendisini kucaklayanın Peygamber Efendimiz (asm) olduğunu anlayınca, ondan ayrılmak istemeyerek, sırtını onun göğsüne bastırırken bastırdı.

Peygamber Efendimiz (asm) de: “Bu köleyi satıyorum! Alan yok mu?” diye takıldı.

Zâhir: “Beni satarsan hiç de kazançlı çıkmazsın! Çünkü değerim çok düşüktür!” dedi.

Peygamber Efendimiz (asm) ise: “Allah katında senin değerim yüksektir!” buyurdu.⁴

Şakada aşırıya kaçmaz, ölçülü olur ve itidali (orta yolu) korursak sünnet sevabını alırız. Aşırı şakacı davranıp insanları taciz etmek ise günahdır.

UZUN BİRADER

Bir lâtife de Bediüzzaman'dan...

Tevfik Demiroğlu anlatıyor: “1920'li yıllar... Eyüp'te iken meydandaki yoğurtçudan yoğurt alırdı. ‘Merhaba yoğurtçu efendi’ derdi.

Hiç unutmam. Örme bir kesesi vardı, onu çıkarır parasını verirdi. Yoğurdu alıp yukarıya çıkarken, köpekler peşimize düşerdi. Köpeklere ‘Pist birader, pist birader!’

derdi.

Bir gün, ben, 'Üstad'ım; o birader, ben birader. Böyle olur mu?' dedim.

O da: 'Sen uzun biradersin' dedi.

Otuz yıl sonra 1952'de Sirkeci'de Akşehir Palas Oteli'nde ziyaretine Eşref Edip Beyle gittiğimizde beni bu nam ile yine tanıdı. 'Ve aleyküm selâm! Uzun birader' dedi.

Dipnotlar:

1- Hümeze Sûresi: 1.

2- Vâkıa Sûresi: 36.

3- Hayatü's-Sahabe, 3/175.

4- El-Bidâye: 6/46.